

تعداد کارت‌های بازرگانی معتبر کل کشور از فروردین ۱۳۸۹ تا تیر ۱۳۹۸

است برای دور زدن تحریم‌ها از سوی شرکت‌ها درخواست داده شود اما قطعاً حجم بالای خروج سرمایه و فرار مالیاتی از طریق کارت‌های اجاره‌ای، یکی از اصلی‌ترین تبعات صدور حجم بالای کارت‌های بازرگانی بوده است. (نمودار ۲)

منابعی که شفاف نیست

قانونگذار برای وظایفی که جهت فعالیت اتاق بازرگانی تعیین کرده، درآمدهایی نیز برای آن در نظر گرفته که اتاق موظف است این منابع را در موارد تعیین شده هزینه کند. با این حال بررسی هانشان می‌دهد انحراف جدی در محل و مقدار مصرف این منابع وجود دارد. براساس ماده واحده قانون اصلاح قانون نحوه تأمین هزینه‌های اتاق‌های بازرگانی مصوب ۱۱ آبان‌ماه ۱۳۷۲ بخش اول درآمد اتاق‌های بازرگانی از سه در هزار درآمد مشمول مالیات اشخاص حقیقی و حقوقی دارای کارت بازرگانی تأمین می‌شود. همچنین به استناد ماده ۷۷ قانون برنامه پنجم توسعه کلیه اعضای اتاق‌های بازرگانی مکلف بودند یک در هزار رقم فروش کالا و خدمات خود را به حساب اتاق ایران پرداخت کنند.

با توجه به اتمام برنامه پنجم توسعه، مجلس در سال ۱۳۹۶ در ماده «۱۳» قانون احکام دائمی برنامه توسعه اقتصادی کشور مقرر کرد کلیه اعضای اتاق بازرگانی منابعی با عنوان چهار در هزار سود سالانه خود را پس از کسر مالیات برای انجام وظایف به صورت سالانه به حساب اتاق‌های بازرگانی و تعاون واریز و تأییدیه اتاق‌های مذکور را هنگام صدور و تمدید کارت بازرگانی و عضویت تسلیم کنند. بدین معنا پس از سال ۱۳۹۶ منابع درآمدی عمده اتاق از سه در هزار و ۴ در هزار است، منابعی که فعالان اقتصادی پرداخت می‌کنند تا در قبال آن خدمات مشاوره‌ای، حقوقی، آموزش و شناخت بازارهای صادراتی را دریافت کنند اما بررسی هانشان می‌دهد بخش قابل توجهی از منابعی که اتاق بازرگانی باید از فعالان اقتصادی دریافت می‌کرد، بنا به دلایلی بموقع دریافت نشده است. تا انتهای مرداد ماه ۱۴۰۱ حدود ۱۳۶۷ میلیارد تومان از منابع دریافتی اتاق در بانک‌ها سپرده‌گذاری شده و همچنین بخش قابل توجهی از منابع نیز صرف ساخت و ساز ساختمان‌های شیک و بزرگ شده است.

کلیه امور حاکمیتی آن به دولت واگذار شود؛ با این حال صدور کارت‌های بازرگانی و اهلیت‌سنجی آن بجز سه سال اخیر که وزارت صمت بطور جدی به آن ورود کرده، همواره در اختیار اتاق بازرگانی بوده است.

اعطای اختیارات گسترده به اتاق‌های بازرگانی برای صدور کارت‌های بازرگانی با کمترین نظارت نهادهای دولتی باعث شده بود اتاق‌های بازرگانی از ابزارهای نظارتی و اهلیت‌سنجی استفاده نکنند و نتیجه آن، خسارت سنگینی بود که در قالب کارت‌های اجاره‌ای و فرار مالیاتی به کشور وارد شد.

طبق گزارش معاونت نظارت و بازرسی وزارت صمت در تاریخ ۱۳۹۶، ۱۰،۳۰۰ معوقات مالیاتی اشخاص حقیقی و حقوقی دارنده کارت بازرگانی تا دی‌ماه ۱۳۹۶ مجموعاً بالغ بر ۲۸ هزار میلیارد تومان بوده است. برای تصور درستی این رقم کافی است بدانیم کل درآمد مالیاتی دولت در سال ۱۳۹۴ حدود ۷۸ هزار و ۳۲۰ میلیارد تومان بوده است. به عبارتی، فرار مالیاتی کارت‌های بازرگانی تا دی‌ماه ۱۳۹۶ معادل ۳۶ درصد کل درآمد مالیاتی سال ۱۳۹۶ دولت بوده است. همچنین آنطور که داود منظور رئیس سابق سازمان امور مالیاتی کشور نیز در تاریخ ۳۱ مرداد ماه ۱۴۰۱ می‌گوید: «تا مرداد سال گذشته حدود ۲۰ درصد از معوقات مالیاتی کشور مربوط به کارت‌های بازرگانی بوده است.» به گفته منظور، در یک مورد قابل تأمل، برای تمام زنان و مردان مسن روستایی در اصفهان کارت بازرگانی صادر شده بود که با کارت‌های بازرگانی آنها بطور قابل توجهی خودرو وارد شده بود.

در کنار حجم بالای فرار مالیاتی و حتی خروج ارز در نتیجه کارت‌های بازرگانی اجاره‌ای، مورد قابل تأمل دیگر، رشد بالای تعداد کارت‌های بازرگانی است که البته این مورد هم به نوعی کم‌توجهی و غفلت اتاق بازرگانی از اهلیت‌سنجی و عدم نظارت بر روند صدور و استفاده از کارت‌های بازرگانی دارد. براساس گزارش رسمی اتاق بازرگانی ایران، تعداد کارت‌های بازرگانی کشور از ابتدای سال ۱۳۸۹ تا تیرماه ۱۳۹۸ از ۱۷ هزار و ۵۰۰ فقره کارت به ۳۸ هزار و ۵۷۰ فقره کارت رسیده که نشان‌دهنده رشد ۱۲۰ درصدی تعداد کارت‌های بازرگانی است؛ این در حالی است که در همین مدت رشد تجارت غیرنفتی ایران حدود ۳۰ درصد بوده است. گرچه بخشی از کارت‌های بازرگانی ممکن

نمودار ۲
تعداد کارت‌های بازرگانی معتبر
کل کشور از فروردین ۱۳۸۹ تا
تیر ۱۳۹۸